CALIFICAREA JURIDICĂ ŞI PROCESUL DE ELABORARE A NORMELOR DE DREPT

Ira SÎLI

Elaborarea sau crearea dreptului este o activitate de rezonanţă în orice societate contemporană, ea urmăreşte funcţionarea în bune condiţii a mecanismului social, derularea raporturilor membrilor societăţii într-o atmosferă de calm, colaborare şi, nu în ultimul rând – de recunoaştere şi respectare a drepturilor altor persoane şi promovarea drepturilor proprii. Această activitate în statele contemporane democratice revine în temei organului legislativ şi se desfăşoară potrivit scopurilor urmărite de statul respectiv, care tinde a deveni stat de drept şi are la bază anumite reguli. Propriu-zis, însăşi viaţa face presiuni asupra legiuitorului în vederea găsirii unor modalităţi adecvate de reglementare a relaţiilor sociale în sensul stabilirii şi dezvoltării armoniei sociale. Sarcina dificilă a organului legislativ constă în a transpune faptele sociale – cu cerinţele, tendinţele şi legităţile lor – în relaţii normativ-juridice, ceea ce implică mai întâi o fundamentată activitate cognitivă [5, p.173]. În această activitate elementul comun atât pentru aplicarea, cât şi pentru elaborarea dreptului – norma juridică – va trebui să fie formulată în aşa mod încât să se ţină cont de specificul şi nivelul conştiinţei destinatarilor normei, în scopul atingerii unei corespondenţe între nivelul real al culturii juridice a cetăţenilor şi norma elaborată [7, p. 127-132].

Relativ recent a fost lansat termenul legisprudență de prof. belgian Luc J. Wintgens, care într-un studiu[4, p.251-273] a remarcat faptul că problema elaborării dreptului nu este suficient cercetată la nivelul teoriei generale a dreptului şi aceasta în particular pentru motivul separării dreptului de politică, iar cauza centrală a acestei stări de lucruri este văzută în faptul că această separare a fost operată doar din raţiuni politice. Ruptura s-a făcut din raţiuni epistemologice care ascund deciziile şi opţiunile politice. Valorile morale şi politice se bazează pe un fundament pretins neutru. Însă din perspectivă axiologică nu trebuie omisă din educaţia acţională a legiuitorului, căci ei îi revine rolul esenţial în realizarea menirii dreptului de a înfăptui justiţia. Această perspectivă apropie cele două procese, căci aşa cum a menţionat L.-J. Constantinesco „În ipoteza elaborării dreptului rolul legiuitorului este de a înfiinţa un anasamblu de norme potrivite finalităţii precizate de către sistemul de valori; în ipoteza aplicării rolul judecătorului este de a menţine această ordine juridică, obligând interesele contrare să se plieze ordinii stabilite, deci, implicit sistemului ei de valori" [3, p.174].

Pentru a elabora o teorie raţională a legislaţiei (legisprudence/legis-prudenţă) Luc J.Wintgens meditează asupra modelului organizării politice, arătând că începând cu perioada modernă modelul acestei organizări s-a bazat pe teoria contractului social, acesta fiind perceput ca un act de voinţă a indivizilor, act care aidoma unei procuri împuterniceşte pe suveran să stabilească modele de comportament, fapt supus cercetării de către autor. Amintim aici că mai mult de un secol în urmă Constantin Stere avea rezerve faţă de teoria contractului social a lui Rousseau, este adevărat că în temei rezervele vizau contractul privit ca fapt istoric, dar teoria contractului social a fost totuşi apreciată de Stere pentru contribuţia ei la consacrarea drepturilor şi libertăţilor persoanelor [6, p. 92-94]. Legea astfel adoptată, dacă va avea în calitate de obiect bunuri ce sunt socotite valoroase de membrii societăţii, îi va motiva s-o realizeze, iar pentru ca legea să fie acceptată, membrii comunităţii trebuie cointeresaţi în aplicarea ei. Legea este capabilă să realizeze funcţia de conducere a proceselor sociale şi politice numai dacă este respectată benevol de majoritatea membrilor societăţii, fiindcă statul de drept poate exista doar în virtutea unui consens principial al societăţii sau, cel puţin, prin acceptarea liber consimţită a sistemului său juridic de către societate.

Din cele analizate, rezultă că o teorie raţională a legislaţiei poate servi legiuitorului contemporan, dacă acesta în activitatea sa tratează libertatea ca principiu şi implică prioritatea concepţiilor libertăţii în reglementările juridice, iar limitările în sensul concepţiilor asupra libertăţii nu pot fi înlăturate decât cu condiţia unei justificări explicite, care are ca scop menţinerea echilibrului necesar între axa politică şi axa morală. Studiile sociologice au valoare indicativă pentru legiuitor, fie că este vorba de sondaje de opinie pe eşantioane reprezentative, grupuri profesionale sau de interese, lobby. Grupurile profesionale deseori contestează sondajele în care este implicat un public nespecialist şi are dreptate, dar aceasta înseamnă că dezbaterile între democraţie şi tehnocraţie sunt inevitabile. Abuzul de sondaje poate falsifica opinia publică şi pune în evidenţă fragilitatea şi contradictorialitatea lor. Tot legiuitorul poate decide, folosind statistici. Sondajele sunt mai puţin relevante în cazul unor chestiuni mai apropiate de suflet, dar pot fi mai relevante- în materie economică şi fiscală, unde datele cantitative şi efectele mecanice sunt determinante. Pot fi completate cu tehnici de experimentare sau simulare, de a examina nu numai raţiunile, dar şi efectele previzibile ale unui proiect de lege [2, p.284]. Intervenţia legislativă are sens şi necesitatea ei apare în funcţie de obiective şi scopuri bine determinate, pentru realizarea cărora trebuie căutate mijloace adecvate.

Cu atât mai mult cu cât legea nu înseamnă numai reguli de conduită inspirate din valori morale, ci este şi un mijloc de realizare a politicilor publice ale statului, atunci când alegerea poate fi nu între bine şi rău, dar între bine şi bine. Legea a devenit un mijloc de transformare a realităţii fizice şi sociale, ca un cadru textual ce trebuie să se adapteze în permanenţă la realităţile schimbătoare.

Aceasta implică finalităţi ierarhizate, mergând de la finalităţi abstracte la obiective precise, eventual, eşalonate în timp [1, p. 99].

În concluzie putem să apreciem contribuţia calificării juridice la procesul de elaborare a actelor normative, astfel Calificarea juridică reprezintă procesul şi rezultatul acelui proces de atribuire unor fapte, obiecte, raporturi a semnificaţiei juridice, ce se exprimă în compararea şi fixarea corespondenţei sau necorespondenţei semnelor acestor fapte, obiecte, raporturi concrete semnelor enunţate (sau ce vor fi enunţate) de normele juridice. În această ordine de idei, calificarea juridică într-

un stat democratic contemporan apare ca strict necesară atât în elaborarea, cât şi în realizarea dreptului.

Referințe:

1. DELLEY, J.D. Penser la loi a une demarche methodique. In: *Legistique formelle et materielle, actes du V Congres de l Association Internationale de Methodologie Juridique.* Aix-en-Provence: Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1997.
2. BERGEL, J. L. *Methodologie juridique*. Paris: PUF, 2001.
3. CONSTANTINESCO, L.J. *Tratat de drept comparat*. Vol.III. Bucureşti: All Beck, 2001.
4. WINTGENS, L.J. Étude pour une nouvelle théorie de la législation. In: *Archives de la philosophie du droit*. T.49, 2005.
5. POPA, N. *Teoria generală a dreptului*. Ediția a V. Bucureşti: All Beck, 2014.
6. GRECU, R. *Stere – juristul*. Chișinău: Universul, 2008.
7. ГРЕКУ, Р. Коллизии в праве в интерпретации великого румынского правоведа Константина Стере. В: *Юридическая техника*. Ежегодник, № 11 «Коллизии законодательных интерпретационных правоприменительных актов: доктрина, практика, техника преодоления», Нижний Новгород, 2017, с.132.